

- **Wiążący zakres zaświadczenia A1 – doradca podatkowy Magdalena Sławińska-Rzemek V4 Group**

Wyrok TSUE z 14 maja 2020 r., C-17/19

Art. 11 ust. 1 lit. a, art. 12a pkt 2 lit. a i art. 12a pkt 4 lit. a rozporządzenia nr 574/72 w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w brzmieniu zmienionym i uaktualnionym rozporządzeniem nr 118/97, zmienionego rozporządzeniem nr 647/2005, oraz art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie E 101, wydane przez właściwą instytucję państwa członkowskiego na podstawie art. 14 pkt 1 lit.

a) lub art. 14 pkt 2 lit.

b) rozporządzenia nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w brzmieniu zmienionym i uaktualnionym rozporządzeniem nr 118/97, zmienionego rozporządzeniem nr 1606/98, pracownikom wykonujących swą działalność na terytorium innego państwa członkowskiego, oraz zaświadczenie A 1, wydane tym pracownikom przez tę instytucję na podstawie art.

12 ust. 1 lub art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego przez rozporządzenie nr 465/2012, jest wiążące dla sądów tego państwa członkowskiego wyłącznie w odniesieniu do kwestii związanych z zabezpieczeniem społecznym.

Najważniejsze fragmenty uzasadnienia wyroku

(...) Na gruncie zasady lojalnej współpracy, ustanowionej w art. 4 ust. 3 TUE, która – z uwagi na to, że zaświadczenia E 101 i A 1 wprowadzają domniemanie prawidłowości przynależności zainteresowanego pracownika do systemu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, którego właściwy organ je wydał – przekłada się na zasadę wzajemnego zaufania, owe zaświadczenia co do zasady wiążą właściwą instytucję i sądy państwa członkowskiego, w którym ów pracownik wykonuje pracę (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 37–40; a także z dnia 6 września 2018 r., Alpenrind i in., C-527/16, EU:C:2018:669, pkt 47).

Stąd też – o ile owe zaświadczenia nie zostały cofnięte albo uznane za nieważne – właściwa instytucja państwa członkowskiego, w którym pracownik wykonuje pracę, winna uwzględnić

okoliczność, że ów pracownik podlega ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego państwa, w którym właściwa instytucja wydała te zaświadczenia, a w rezultacie nie może ona wymagać, aby ów pracownik był ubezpieczony w jej systemie zabezpieczenia społecznego (zob. podobnie wyrok z dnia 6 lutego 2018 r., Altun i in., C-359/16, EU:C:2018:63, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału jest tak nawet w sytuacji, w której zostanie stwierdzone, że warunki zatrudnienia pracownika w sposób oczywisty nie wchodziły w zakres stosowania przepisów tytułu II rozporządzeń nr 1408/71 i nr 883/2004 (zob. podobnie wyrok z dnia 27 kwietnia 2017 r., A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, pkt 61).

Jak słusznie wskazuje sąd odsyłający, sąd przyjmującego państwa członkowskiego może odmówić uwzględnienia zaświadczeń E 101 tylko w razie spełnienia dwóch kumulatywnych przesłanek, a mianowicie po pierwsze, że instytucja, która wydała owe zaświadczenia, nie dokonała, na wniosek właściwej instytucji tego państwa członkowskiego, ponownego rozpatrzenia zasadności wydania tych zaświadczeń w świetle dowodów przedstawionych jej przez tę instytucję, oraz w rozsądnym terminie nie podjęła działań dotyczących tego wniosku, w danym wypadku unieważniając albo cofając te zaświadczenia, a po drugie, że owe dowody pozwoliły mu ustalić, z poszanowaniem gwarancji prawa do rzetelnego procesu sądowego, że wspomniane zaświadczenia zostały uzyskane lub powołano się na nie w sposób noszący znamiona oszustwa (wyrok z dnia 2 kwietnia 2020 r., CRPNPAC i Vueling Airlines, C-370/17 i C-37/18, EU:C:2020:260, pkt 78).

Z powyższego wynika jednak, że chociaż zaświadczenia E 101 i A 1 są wiążące, ich skutek jest ograniczony tylko do obowiązków, które nakładają krajowe przepisy z zakresu zabezpieczenia społecznego objęte koordynacją na gruncie rozporządzeń nr 1408/71 i nr 883/2004 (zob. podobnie wyroki: z dnia 4 października 1991 r., De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, pkt 12; z dnia 9 września 2015 r., X i van Dijk, C-72/14 i C-197/14, EU:C:2015:564, pkt 39).

W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 1408/71 i art. 1 lit. l) rozporządzenia nr 883/2004 pojęcie „ustawodawstwa” dla celów stosowania tych rozporządzeń obejmuje przepisy państw członkowskich dotyczące działów i systemów zabezpieczenia społecznego wymienionych, odpowiednio, w art. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 1408/71 i w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.

Z orzecznictwa Trybunału wynika ponadto, że rozstrzygającą okolicznością do celów stosowania tych rozporządzeń jest bezpośredni i wystarczająco istotny związek danego świadczenia z krajowymi przepisami regulującymi owe działy i systemy zabezpieczenia społecznego (zob. podobnie wyroki: z dnia 26 lutego 2015 r., de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, pkt 23; z dnia 23 stycznia 2019 r., Zyla, C-272/17, EU:C:2019:49, pkt 30).

Wynika stąd, że zaświadczenia E 101 i A 1 wydane przez właściwą instytucję państwa członkowskiego wiążą właściwą instytucję i sądy przyjmującego państwa członkowskiego wyłącznie wtedy, gdy poświadczają, że w sprawach z zakresu zabezpieczenia społecznego dany pracownik podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego na potrzeby uzyskania świadczeń bezpośrednio związanych z jednym z działów lub systemów wymienionych w art. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 1408/71, jak również w art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004.

Owe zaświadczenia nie są wobec tego wiążące w odniesieniu do obowiązków, które przepisy prawa krajowego nakładają w innych dziedzinach niż związane z zabezpieczeniem społecznym w rozumieniu tych rozporządzeń, takich jak w szczególności obowiązki związane ze stosunkiem pracy między pracodawcą a pracownikiem, do których należą między innymi obowiązki dotyczące warunków zatrudniania tych pracowników i warunków ich pracy (zob. podobnie wyrok z dnia 4 października 1991 r., De Paep, C-196/90, EU:C:1991:381, pkt 13).

(...) W konsekwencji to do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy jedynym celem przewidzianego we francuskim kodeksie pracy obowiązku złożenia deklaracji poprzedzającej

zatrudnienie jest zapewnienie, aby zainteresowani pracownicy byli objęci którymkolwiek z działów systemu zabezpieczenia społecznego, a tym samym tylko zapewnienie przestrzegania stosownych przepisów w tym zakresie, w którym to przypadku wydane przez instytucję wydającą zaświadczenia E 101 i A 1 stałyby co do zasady na przeszkodzie takiemu obowiązkowi, czy też, alternatywnie, obowiązek ten ma również na celu zapewnienie, przynajmniej częściowo, skuteczności kontroli przeprowadzanych przez właściwe organy krajowe w celu zapewnienia przestrzegania warunków zatrudnienia i pracy przewidzianych w prawie pracy, w którym to przypadku owe zaświadczenia nie będą miały żadnego wpływu na ten obowiązek, przy założeniu, że ów obowiązek w żadnym wypadku nie może prowadzić do ubezpieczenia zainteresowanych pracowników w którymkolwiek z działów systemu zabezpieczenia społecznego.

W świetle wszystkich powyższych rozważań na zadane pytanie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 11 ust. 1 lit. a), art. 12a pkt 2 lit. a) i art. 12a pkt 4 lit. a) rozporządzenia nr 574/72 oraz art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie E 101, wydane przez właściwą instytucję państwa członkowskiego na podstawie art. 14 pkt 1 lit. a) lub art. 14 pkt 2 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 pracownikom wykonującym swą działalność na terytorium innego państwa członkowskiego, oraz zaświadczenie A 1 wydane tym pracownikom przez tę instytucję na podstawie art. 12 ust. 1 lub art. 13 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, jest wiążące dla sądów tego państwa członkowskiego wyłącznie w odniesieniu do kwestii związanych z zabezpieczeniem społecznym.

Wyroki powiązane **- zdanie odmienne**

Wyrok SN z dnia 13 stycznia 2015 roku II UK 205/13

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 maja 2016 r., III AUa 455/16

Przepisy

Rozporządzenie 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2009.284.1)

Art. 10 ust. 2 Na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

Główne problemy

1. Czy zaświadczenie A1 wiąże wyłącznie w zakresie ubezpieczeń społecznych czy też również w pozostałych obszarach zatrudnienia?